Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Lausuntomuistio
27.04.2022

Jonna Lehtinen
Asiantuntijalausunto, E-kirje: Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteiseksi asetukseksi unionin turvallisten yhteyksien ohjelman perustamiseksi vuosille 2023-2027, E 45/2022 vp

EU:n turvallisella avaruusratkaisuihin perustuvalla viestintäjärjestelmällä pyritään varmistamaan turvallisten ja kustannustehokkaiden satelliittiviestintäpalvelujen maailmanlaajuinen ja keskeytymätön saatavuus pitkällä aikavälillä. Sillä voitaisiin tukea kriittisen infrastruktuurin suojaamista ja EU-maiden talouksien turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisiä sovelluksia. Komission ehdotus keskittyy viranomaispalvelujen kehittämistarpeiden kattamiseen. Tarkoituksena kuitenkin on, että järjestelmän avulla myös yksityinen sektori voisi tarjota kaupallisia palveluja, joilla voidaan asettaa kehittyneet, luotettavat ja nopeat yhteydet ihmisten ja yritysten saataville kaikkialla Euroopassa, myös viestinnän katvealueilla. Kaupallisten palveluiden markkinatarpeen kartoittaminen ja tarkempi määrittely olisi tarpeen täytäntöönpanomallista sopimisen yhteydessä. Kaiken kaikkiaan järjestelmää olisi kehitettävä myös olemassa oleva viestintäkapasiteetti huomioiden sekä yhteensopivasti uuden sukupolven verkkoteknologioiden (5G, 6G) kanssa.

Turvallisten yhteyksien ohjelmassa rakennettava järjestelmä tarjoaisi myös yhteyksiä strategisesti tärkeillä maantieteellisillä alueilla, kuten Afrikassa ja arktisella alueella osana EU:n Global Gateway -strategiaa. Suomelle on luonnollisesti keskeistä, että uudella monikiertorataisella järjestelmällä varmistettaisiin yhteyksien parantuminen erityisesti arktisella alueella.

Ohjelman kokonaiskustannusten arvioidaan olevan kuusi miljardia euroa. Unionin osuus ohjelman rahoituksesta vuosina 2022–2027 olisi 2,4 miljardia euroa käypinä hintoina. Rahoitusta myönnetään julkisen sektorin eri lähteistä – EU:n talousarvio, EU-maat, Euroopan avaruusjärjestö (ESA) – ja yksityisen sektorin investoinneista. Suurin osa EU-rahoituksesta katettaisiin tekemällä siirtoja sellaisista ohjelmista, jotka temaattisesti hyötyvät uudesta järjestelmästä, tai vahvistamalla ja uudelleen suuntaamalla rahoitusta tällaisten rahoitusohjelmien työohjelmissa. Siirrot eivät näytä erityisen ongelmallisilta, jos tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, digitalisaatioon ja pk-yritysten kasvumahdollisuuksiin kohdistuvan rahoituksen taso on muutoin säilytettävissä rahoituskehyksessä. Suomi on myös mukana eurooppalaista kvanttiviestintäinfrastruktuuria ja salausjärjestelmiä kehittävässä EuroQCI-yhteistyössä. Tässä ohjelmassa edistetään EuroQCI-julistuksen tavoitteiden saavuttamista kehittämällä maasegmenttiin integroituva EuroQCI-avaruusinfrastruktuuri.

Komissio on arvioinut, että uuden infrastruktuurin kehittämisestä saataisiin 17–24 miljardin euron bruttoarvonlisäys ja se loisi uusia työpaikkoja EU:n avaruusteollisuuteen. Myös koko yhteiskunta hyötyisi, jos nopeat ja turvalliset internetyhteydet saadaan varmistettua kaikkialla EU:ssa. Suomen kannalta on tärkeää, että aloitteen toimeenpanomallissa uudet avaruusalan toimijat, nk. New Space, ovat merkittävällä tavalla mukana ja hyötymässä kasvumahdollisuuksista. Julkisyksityisen kumppanuuden täytäntöönpanomalli tulisikin suunnitella ja toteuttaa huolellisesti, läpinäkyvästi ja kilpailua vääristämättä. Rahoitus on käytettävä mahdollisimman tehokkaasti, lähtökohtaisesti teknologianeutraalisti ja luoden yhtäläisiä osallistumismahdollisuuksia erikokoisille maille ja yrityksille.